

01.02.2017

Kaj/14

§ 60

Lauttasaaren Lohiapajanlahden alueen asemakaava ja asemakaavan muuttaminen (nro 11040)

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti hyväksyä 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) venesatama-alueen ja 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) puisto-, satama-, venesatama-, pysäköinti-, vesi- ja katualueen asemakaavan ja asemakaavan muutoksen 4.12.2001 päivätyn sekä 22.3.2016 ja 11.10.2016 muutetun piirustuksen numero 11040 mukaisena ja asemakaavaselostuksesta ilmenevin perustein. Asemakaavan muutoksella muodostuu uusi kortteli 31154.

Samalla kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

Hyväksyessään Lohiapajalahden alueen asemakaavan valtuusto edellyttää, että koko Vattuniemen alueelle tehdään palvelujen kokonaissuunnitelma. Siinä otetaan huomioon myös julkisten palvelujen sijoittuminen alueelle ja lauttasaarelaisille. (Ulla-Marja Urho)

Käsittely

Valtuutettu Ulla-Marja Urho ehdotti valtuutettu Terhi Koulumiehen kannattamana, että kaupunginvaltuusto päättäisi palauttaa asian kaupunginhallitukselle uudelleen valmisteltavaksi siten, että Vattuniementien varren asuintalojen kerrosalaa pienennetään ja korkeutta alennetaan, jolloin meren täyttöjä voidaan pienentää.

1 äänestys

Asian käsittely jatko JAA, palautus EI

JAA-ehdotus: Jatko

EI-ehdotus: Lohiapajanlahden kaava palautetaan uudelleen valmisteluun siten, että Vattuniementien varren asuintalojen kerrosalaa pienennetään ja korkeutta alennetaan, jolloin meren täyttöjä voidaan pienentää.

Jaa-äännet: 63

Jaana Aaltonen, Outi Alanko-Kahiluoto, Hennariikka Andersson, Maija Anttila, Paavo Arhinmäki, Harry Bogomoloff, Matti Enroth, Juha Hakola,

Jasmin Hamid, Eero Heinäluoma, Fatbardhe Hetemaj, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Rene Hursti, Nuutti Hyttinen, Sirkku Ingervo, Ville Jalovaara, Jukka Järvinen, Tarja Kantola, Emma Kari, Otso Kivekäs, Dan Koivulaakso, Kauko Koskinen, Tuuli Kousa, Minerva Krohn, Heimo Laaksonen, Timo Laaninen, Otto Lehtipuu, Eija Loukoila, Jape Lovén, Hannele Luukkainen, Pekka Majuri, Petra Malin, Sami Muttilainen, Seija Muurinen, Jarmo Nieminen, Matti Niiranen, Henrik Nyholm, Hannu Oskala, Sara Paavolainen, Tom Packalén, Pia Pakarinen, Jaana Pelkonen, Terhi Peltokorpi, Erkki Perälä, Sirpa Puhakka, Marcus Rantala, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Jukka Relander, Laura Rissanen, Wille Rydman, Tomi Sevander, Osmo Soininvaara, Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Pilvi Torsti, Thomas Wallgren, Tuomo Valokainen, Sanna Vesikansa, Markku Vuorinen, Anna Vuorjoki, Ville Ylikahri

Ei-äännet: 17

Pentti Arajärvi, Sirpa Asko-Seljavaara, Gunvor Brettschneider, Mika Ebeling, Laura Finne-Elonen, Yrjö Hakanen, Nina Huru, Seppo Kanerva, Helena Kantola, Terhi Koulumies, Harri Lindell, Björn Månsson, Sanni Mäkimattila, Jan D Oker-Blom, Mika Raatikainen, Timo Raittinen, Ulla-Marja Urho

Tyhjä: 4

Zahra Abdulla, Suzan Ikävalko, Mari Rantanen, Lea Saukkonen

Poissa: 1

Osku Pajamäki

Kaupunginvaltuusto päätti jatkaa asian käsittelyä.

Keskustelun kuluessa valtuutettu Ulla-Marja Urho ehdotti valtuutettu Laura Rissasen kannattamana hyväksyttäväksi seuraavan toivomusponnen:

Hyväksyessään Lohiapajalahden alueen asemakaavan valtuusto edellyttää, että koko Vattuniemen alueelle tehdään palvelujen kokonaissuunnitelma. Siinä otetaan huomioon myös julkisten palvelujen sijoittuminen alueelle ja lauttasaarelaisille.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi ensin yksimielisesti kaupunginhallituksen ehdotuksen.

2 äänestys

Valtuutettu Ulla-Marja Urhon ehdottama toivomusponsi JAA, vastustus EI

JAA-ehdotus: Hyväksyessään Lohiapajalahden alueen asemakaavan valtuusto edellyttää, että koko Vattuniemen alueelle tehdään palvelujen kokonaissuunnitelma. Siinä otetaan huomioon myös julkisten palvelujen sijoittuminen alueelle ja lauttasaarelaisille.

EI-ehdotus: Vastustaa

Jaa-äännet: 84

Jaana Aaltonen, Zahra Abdulla, Outi Alanko-Kahiluoto, Hennariikka Andersson, Maija Anttila, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Sirpa Asko-Seljavaara, Harry Bogomoloff, Gunvor Brettschneider, Mika Ebeling, Matti Enroth, Laura Finne-Elonen, Yrjö Hakanen, Juha Hakola, Jasmin Hamid, Eero Heinäluoma, Fatbardhe Hetemaj, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Rene Hursti, Nina Huru, Nuutti Hyttinen, Suzan Ikävalko, Sirkku Ingervo, Ville Jalovaara, Jukka Järvinen, Seppo Kanerva, Helena Kantola, Tarja Kantola, Emma Kari, Otso Kivekäs, Dan Koivulaakso, Kauko Koskinen, Terhi Koulumies, Tuuli Kousa, Minerva Krohn, Heimo Laaksonen, Timo Laaninen, Otto Lehtipuu, Harri Lindell, Eija Loukoila, Jape Lovén, Hannele Luukkainen, Pekka Majuri, Petra Malin, Sami Muttilainen, Seija Muurinen, Björn Månsson, Sari Mäkimattila, Jarmo Nieminen, Matti Niiranen, Henrik Nyholm, Jan D Oker-Blom, Hannu Oskala, Sara Paavolainen, Tom Packalén, Pia Pakarinen, Jaana Pelkonen, Terhi Peltokorpi, Erkki Perälä, Sirpa Puhakka, Mika Raatikainen, Timo Raittinen, Marcus Rantala, Mari Rantanen, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Jukka Relander, Laura Rissanen, Wille Rydman, Lea Saukkonen, Tomi Sevander, Osmo Soininvaara, Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Pilvi Torsti, Ulla-Marja Urho, Thomas Wallgren, Tuomo Valokainen, Sanna Vesikansa, Markku Vuorinen, Anna Vuorjoki, Ville Ylikahri

Poissa: 1

Osku Pajamäki

Kaupunginvaltuusto hyväksyi valtuutettu Ulla-Marja Urhon ehdottaman toivomusponnen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

Anna Villeneuve, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Asemakaavan ja asemakaavan muutosehdotuksen nro 11040 kartta, päivätty 4.12.2001, muutettu 22.3.2016 ja 11.10.2016
- 2 Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 11040 selostus, päivät-

01.02.2017

Kaj/14

- ty 4.12.2001, muutettu 22.3.2016 ja 11.10.2016, päivitetty Kslk:n
11.10.2016 päätöksen mukaiseksi
- 3 Vuorovaikutusraportti 4.12.2001, täydennetty 4.10.2016
- 4 Osa päätöshistoriaa

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen
hyväksyminen

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne-
ja ympäristökeskus

Otteen liitteet

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, ase-
makaavan, rakennusjärjestyksen
hyväksyminen
Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Liite 3
Liite 4

Helen Sähköverkko Oy
Helen Oy
Helsingin seudun liikenne -kun-
tayhtymä
Helsingin seudun ympäristöpal-
velut -kuntayhtymä
Museovirasto, kulttuuriympäris-
tön suojelu

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Tiivistelmä

Alue sijaitsee Lauttasaaren itärannalla alueella, joka sisältää Lohiapa-
janlahden ja sen rantaa. Rajaavia katuja ovat Pajalahdentie, Meripuis-
totie, Vattuniemenkatu, Vattuniemenranta ja Vattuniemenkuja.

Suunnittelualue käsittää Lauttasaaren keskeisen lahden ja sitä reunus-
tavat rannat. Nykyinen ranta-alue on keinotekoisesti täytettyä entistä
vesialuetta. Kaava-alue on suurimmaksi osaksi venesatama- ja sata-
makäytössä. Venesatamassa on venekerhojen käytössä olevia laiturei-
ta ja alueita. Lisäksi liikuntavirasto vuokraa suoraan kuntalaisille vene-
paikkoja. Pohjoisosassa on lisäksi puisto.

01.02.2017

Kaj/14

Kaavaratkaisu mahdollistaa kuuden 5 - 6 -kerroksisen asuinkerrostalon rakentamisen Lohiapajanlahden etelärantaan. Satama-aluetta järjestellään niin, että alueen venekerhojen toimintaedellytykset säilyvät. Rantaan muodostetaan yleinen jalankulkumahdollisuus.

Muutosalueen pinta-ala on 144 990 m². Kaavakarttaan merkitty kerrosala on yhteensä 22 650 k-m². Asuntokerrosalaa on 21 750 k-m², mikä tarkoittaa noin 480 hengen asukasmäärää. Lisäksi saa rakentaa pysäköintilaitoksen tarvitseman kerrosalan n. 4 870 k-m². Korttelin kerrosala 21 750 k-m² vastaa korttelitehokkuutta $e = 1,4$, jos pysäköintitiloja ei lasketa mukaan. Venekerhojen kerhorakennuksille on varattu yhteensä 900 k-m².

Esittelijän perustelut

Kaavaratkaisu on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja oikeusvaikutteisen yleiskaavan tavoitteiden mukainen ja edesauttaa kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista. Kaavaratkaisu on myös kaupunginvaltuuston 26.10.2016 hyväksymän uuden yleiskaavan tavoitteiden mukainen.

Alueella on voimassa asemakaava numero 4165 vuodelta 1957, numero 6410 vuodelta 1972, numero 6954 vuodelta 1974, numero 10192 vuodelta 1996 ja numero 10715 vuodelta 2000. Asemakaavojen mukaan alue on osoitettu suurimmaksi osaksi venesatama- ja satama-alueeksi. Lisäksi alueen eteläosassa on pysäköintialue, katualue ja pohjoisosassa on puistoaluetta. Itäosa on kaavoittamatonta merialuetta.

Uuden asuntokerrosalan rakentaminen ja venesataman toiminnan säilyttäminen nykyisessä laajuudessa edellyttää kaupungilta noin 10,75 miljoonan euron investointia. Tämä on uutta kerrosalaa kohti noin 480 e/k-m².

Suunnittelun vaiheet ja vuorovaikutus

Helsingin kaupunki omistaa alueen. Kaavaratkaisu on tehty kaupungin aloitteesta.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti.

Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 15.4. - 16.5.2016. Ehdotuksesta tehtiin 12 muistutusta.

Muistutukset

Muistutukset kohdistuivat ehdotuksen liian suureen kerrosalaan, rakennusten liian suureen korkeuteen ja pituuteen, merinäkymien menetyk-

siin ja meritäyttöjen tarpeettomuuteen. Lisäksi huolta aiheuttivat aallonmurtajien mahdollisesti aiheuttamat veden virtauksen muutokset, maaperän saastuneisuus, rakentamisen aiheuttamat haitat nykyisille asukkaille, venesataman toimintojen aiheuttamat rajoitteet jalankulkijoille ja pyöräilijöille sekä Lauttasaaren koulu- ja päiväkotitilojen, liiketilojen ja myyntialueiden riittämättömyys.

Lausunnot

Kaavaehdotuksesta saatiin Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), kaupunginmuseon, kiinteistölautakunnan, liikuntalautakunnan, pelastuslautakunnan, rakennusvalvontaviraston, yleisten töiden lautakunnan, ympäristölautakunnan, Helen Sähköverkko Oy:n, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) ja museoviraston lausunnot.

ELY-keskuksen lausunnossa esitettiin, että laitureiden ja vesitäyttöjen toteuttaminen edellyttää luvan hakemista Etelä-Suomen aluehallintovirastolta. Kaava-aineistosta ei käy selville mihin yksittäisiä aallonmurtajia koskevat määräykset perustuvat. Koska sedimentit ovat todennäköisesti laajalti mm. TBT:llä pilaantuneita, on sedimenttitutkimuksia tarpeen tehdä koko suunnitellulla venesatama-alueella, sillä myös muilla kuin hankkeen vuoksi ruopattavilla alueilla tulisi selvittää puhdistusruoppauksen tarve ja mahdollisuudet. Satama-alueelle ei tulisi jättää pohjasedimenttejä, joista vapautuu haitallisia aineita veteen sataman käytön vaikutuksesta. Kaavaselostuksen liitteeksi on liitettävä melulaskennan karttatuloste, josta melualueet asuinkorttelin alueella käyvät ilmi. Ilmanlaadun varmistamiseksi Vattuniemenkadun puolelle ensimmäiseen kerrokseen ei ole syytä osoittaa asuntoja. Mahdollisen päiväkodin leikkialuetta ei tule sijoittaa kahden lännenpuoleisemman rakennuksen väliin. Alinta rakentamiskorkeutta määritettäessä olisi syytä ottaa huomioon kiinteistöviraston 01/2016 valmistuneessa selvityksessä "Turvalliset rakentamiskorkeudet Helsingin rannoilla 2020, 2050 ja 2100" esitetyt turvalliset rakentamiskorkeudet, joksi nyt kyseessä olevan alueen kohdalla on esitetty korkeustasoa N2000 +3,42 metriä.

Kaupunginmuseo toteaa, että asemakaavan muutosehdotuksen mukainen pitkä, Vattuniemenkadun suuntainen rakennusmassa väistämättä tulee sulkemaan näkymiä Vattuniemenrantaan ja sen kaakkoispuolella sijaitsevien rakennusten suuntaan. Lohiapajanpuiston suunnasta nykyiset Vattuniemenrannan varrella sijaitsevat rakennukset hahmottunevat kuitenkin vielä uudisrakentamisen jälkeen uusien rakennusten välistä. Kaupunginmuseo pitää tärkeänä myös sitä, että alueella vuosikymmeniä jatkuneen veneilytoiminnan edellytykset varmistetaan ja mahdollistetaan uudisrakentamisen ja täydentymisen jälkeenkin.

Kiinteistölautakunnan mukaan ajantasaisen pilaantuneisuustiedon puutteellisuus vaikeuttaa kunnostuskustannusten arvioimista, mikä on otettava huomioon kaavatalouslaskelmissa. Vesialueen rakennettavuuden selvittäminen edellyttää uusia pohjatutkimuksia. Turvalliset rakentamiskorkeudet Helsingin rannoilla vuosina 2020, 2050 ja 2100 -julkaisun mukaan turvallinen rakentamiskorkeus on alueella vähintään tasolla +3,5 (N2000). Kaavaselostuksessa todetaan, että rakennukseen (kerrostalo) saa sijoittaa päiväkodin. Pienin mahdollinen tilavaraus päiväkodille on noin 600 brm² eli kahden ryhmän päiväkotitila. Päiväkodin käyttöön pitää osoittaa oma piha. Uuden asuntokerrosalan rakentaminen ja venesataman toiminnan säilyttäminen nykyisessä laajuudessaan edellyttävät kaavaselostuksen mukaan kaupungilta noin 10,75 miljoonan euron investointia. Tämä on uutta kerrosalaa kohti noin 480 euroa/k-m². Kiinteistölautakunta kuitenkin huomauttaa, että kyse on vasta arviosta, koska ajantasaisen pilaantuneisuustiedon puutteellisuus vaikeuttaa kunnostuskustannusten arvioimista. Lopulliset kustannukset voivat näin ollen nousta korkeammiksi. Kaavaselostuksessa arvioidaan, että kaupungille kertyisi rakennusoikeuden myynnistä tai vuokraamisesta käytettävistä hallintamuodoista riippuen arviolta 15 - 25 miljoonaa euroa. Asuinkerrostalotontteja ei vielä ole varattu, koska kaava on vasta ehdotusvaiheessa. Kaupunki ottaa tontinluovutuksessa huomioon asuntopoliittiset sekä maanmyynnille asetetut tavoitteet. Kaavamuutosalue sijaitsee meren rannalla hyvien joukkoliikenneyhteyksien (mm. uusi metroasema) ja monipuolisten palveluiden läheisyydessä. Kaavaehdotus luo huomattavat edellytykset asuntorakentamiselle ja siten kaupungin kehittämiseksi sekä lisää samalla kaupungin tontinluovutukseen liittyviä tuloja sekä maanarvoa.

Liikuntalautakunta pitää hyvinä ehdotukseen liittyviä hahmotelmia, mutta ehdottaa, että venesatama-alueen (LV) länsireunassa sijaitseva istutettava alueen osa rajattaisiin venesatama-alueen ulkopuolelle. Liikuntaviraston tulisi olla mukana kaavan toteutussuunnittelussa, jossa päätetään kaava-alueen ja siihen liittyvien toimintojen tarkemmista suunnitelmista.

Yleisten töiden lautakunta toteaa, että asemakaavassa on määrätty rannat toteutettavaksi pystysuorilla tai porrastetuilla reunoilla. Rantarakenteiden ratkaisut tulee olla ratkaistavissa tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti. Kaavamääräystä tulisi lieventää niin, että se sallii myös luiskatut rakenteet silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Rakennusvirastolle aiheutuvat kustannukset katu-, tori- ja puistoalueiden rakentamisesta ovat arviolta 2,5 miljoonaa euroa.

Helen sähköverkko Oy:n lausunnon mukaan Vattuniemenkadun jalkakäytävän alla kulkee Helen Sähköverkko Oy:n Salmisaari-Lauttasaari 2 x 110 kV kaapelit. Kaapelit on suojattu vain muoviputkillalla, joten mikäli

jalkakäytävällä joudutaan kaivamaan, tulee ennen kaivuuta ottaa yhteyttä Helen Sähköverkkoon turvallisuusohjeiden saamiseksi.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän lausunnon mukaan aluetta varten tulee rakentaa uutta yleistä vesijohtoa noin 200 metriä. AK-korttelin 31154 rakentaminen edellyttää lisäksi Vattuniemenrannan hulevesiviemäriin ja sen purkupisteen sekä Vattuniemenkadulla sijaitsevan ylivuotoviemäriin siirtämistä. Uuden vesijohdon rakentamiskustannukset ovat kaavaselostuksen mukaan noin 150.000 euroa ja johtosiirtojen kustannukset noin 250 000 euroa.

Museovirasto esittää, että Lohiapajanlahden asemakaavan niillä alueilla, joille kaava osoittaa uutta vesirakentamista, teetetään kaavan myöhäisestä vaiheesta huolimatta arkeologinen vedenalaisinventointi. Inventointi tuottaa tiedon siitä, onko kaava-alueella vedenalaisia muinaisjäännöksiä, kuten yli sadan vuoden ajan uponneina olleita alusten tai veneiden hylkyjä ja hyllyn osia tai muita historiallisia vedenalaisrakenteita, joihin kaavahanke vaikuttaa ja jotka siten tulisi huomioida hankkeessa. Jos hankealueella on vedenalaisia muinaisjäännöksiä, muinaismuistolain mukaisesta menettelystä neuvotellaan ja sovitaan museoviraston kanssa.

Muissa lausunnoissa ei ollut huomautettavaa. Seuraavat tahot ilmoittivat, ettei ole lausuttavaa: varhaiskasvatusvirasto, Helen Oy, Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL).

Lausunnot ilmenevät kokonaisuudessaan päätöshistoriasta ja niiden referaatit sekä lausuntoihin annetut vastineet ovat vuorovaikutusraportissa (liite 3).

Asemakaavan muutosehdotukseen tehdyt muutokset

Muistutuksissa ja lausunnoissa esitetyt asiat on otettu huomioon, kaavan tavoitteet huomioon ottaen, tarkoituksenmukaisilta osin. Kaavaehdotukseen on tehty muutoksia. Tehdyt muutokset ilmenevät yksityiskohtaisesti kaavaselostuksen (liite 2) toiseksi viimeisestä luvusta.

Tehdyt muutokset eivät ole olennaisia, joten ehdotusta ei ole tarpeen asettaa uudelleen nähtäville.

Päätösehdotus on kaupunkisuunnittelulautakunnan tarkistetun esityksen mukainen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi

01.02.2017

Kaj/14

Anna Villeneuve, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Asemakaavan ja asemakaavan muutosehdotuksen nro 11040 kartta, päivätty 4.12.2001, muutettu 22.3.2016 ja 11.10.2016
- 2 Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 11040 selostus, päivätty 4.12.2001, muutettu 22.3.2016 ja 11.10.2016, päivitetty Kslk:n 11.10.2016 päätöksen mukaiseksi
- 3 Vuorovaikutusraportti 4.12.2001, täydennetty 4.10.2016
- 4 Osa päätöshistoriaa

Oheismateriaali

- 1 Ilmakuva
- 2 Havainnekuva, 8.3.2016

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen hyväksyminen

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Helen Sähköverkko Oy
Helen Oy
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu

Otteen liitteet

Kunnallisvalitus, yleiskaavan, asemakaavan, rakennusjärjestyksen hyväksyminen
Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Liite 3
Liite 4

Tiedoksi

Kaupunginmuseo
Kaupunkisuunnittelulautakunta
Kaupunkisuunnitteluvirasto
Kiinteistölautakunta
Liikuntalautakunta

01.02.2017

Kaj/14

Pelastuslautakunta
Rakennusvalvontavirasto
Yleisten töiden lautakunta
Ympäristölautakunta
Varhaiskasvatusvirasto

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 23.01.2017 § 55

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää hyväksyä 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) venesatama-alueen ja 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) puisto-, satama-, venesatama-, pysäköinti-, vesi- ja katualueen asemakaavan ja asemakaavan muutoksen 4.12.2001 päivätyn sekä 22.3.2016 ja 11.10.2016 muutetun piirustuksen numero 11040 mukaisena ja asemakaavaselostuksesta ilmenevin perustein. Asemakaavan muutoksella muodostuu uusi kortteli 31154.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Hannu Hyttinen, kaupunginsihteeri, puhelin: 31036024
hannu.hyttinen(a)hel.fi
Anna Villeneuve, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 11.10.2016 § 328

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Ksv:n hankenumero 0929_1, karttaruutu 671493-94

Esitys

Kaupunkisuunnittelulautakunta esitti kaupunginhallitukselle

- 4.12.2001 päivätyn sekä 22.3.2016 ja 11.10.2016 muutetun asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksen nro 11040 hyväksymistä. Asemakaava koskee 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori,

01.02.2017

Kaj/14

ri, Vattuniemi) venesatama-alueita ja asemakaavan muutos 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) puisto-, sata- ma-, venesatama-, pysäköinti-, vesi- ja katualuetta (muodostuu uusi kortteli 31154).

Lisäksi lautakunta päätti

- ettei ehdotusta aseteta uudelleen nähtäville.
- antaa vuorovaikutusraportista ilmenevät vastineet saatuihin lausun- toihin ja muistutuksiin. Päätösasiakirjat ja vuorovaikutusraportti ovat luettavissa kaupunkisuunnitteluviraston info- ja näyttelytila Laiturilla, Narinkka 2, sekä kaupunkisuunnitteluviraston internet-sivuilla koh- dassa Päätöksenteko

www.hel.fi/ksv

- ilmoittaa päätöksestään ja vuorovaikutusraportista muodostuvan MRL 65 §:n mukaisen kunnan perustellun kannanoton niille kaavas- ta muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa.
- edellyttää, että merentäyttäjien vaikutukset veden laatuun minimooi- daan ja että veden laatua seurataan aktiivisesti.

Käsittely

11.10.2016 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Outi Silfverberg: Lisätään päätöstekstiin: Samalla lautakunta edellyttää, että merentäyttäjien vaikutukset veden laatuun minimoidaan ja että ve- den laatua seurataan aktiivisesti.

Kannattaja: Risto Rautava

Lautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä varajäsen Silfverbergin teke- män ja puheenjohtaja Rautavan kannattaman vastaehdotuksen.

04.10.2016 Pöydälle

22.03.2016 Ehdotuksen mukaan

15.03.2016 Pöydälle

08.03.2016 Pöydälle

Esittelijä

asemakaavapäällikkö
Olavi Veltheim

Lisätiedot

Jukka Kähkönen, arkkitehti, puhelin: 310 37260
jukka.e.kahkonen(a)hel.fi
Janne Prokkola, toimistopäällikkö, puhelin: 310 37233
janne.prokkola(a)hel.fi
Peik Salonen, insinööri (tekniikaloudellinen suunnittelu), puhelin: 310 37248
peik.salonen(a)hel.fi
Taina Toivanen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37433
taina.toivanen(a)hel.fi

Kiinteistölautakunta 08.09.2016 § 372

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Kiinteistökartta 49/671 493, Lohiapajanlahti

Lausunto

Kiinteistölautakunta antoi kaupunkisuunnittelulautakunnalle Lohiapajanlahden asemakaavaehdotuksesta ja asemakaavan muutosehdotuksesta nro 11040 seuraavan lausunnon:

Yleistä

Kaavoitustyö on käynnistetty kaupunkisuunnitteluviraston aloitteesta. Asemakaavatyö on tullut vireille jo vuonna 1995. Lohiapajanlahden asemakaava-alue on osa suuremmasta alueesta, jonka maankäyttöä ryhdyttiin tarkastelemaan alun perin vuonna 1999. Alkuperäisestä laajasta suunnittelualueesta rajattiin asemakaavatasoiseen tarkasteluun ranta- ja satama-alue, jonka täydennysrakentaminen perustuu yleiskaavaan 1992. Asemakaava- ja asemakaavan muutosluonnos laadittiin Pajalahden maankäyttösuunnitelman alueen itäosalle Lohiapajanlahden alueelle. Asemakaavan valmistelu on viivästynyt kaavamuu- tukseen liittyvän lähiympäristön keskeneräisen suunnittelutilanteen vuoksi.

Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen valmistelu on edennyt ehdotusvaiheeseen. Suunnittelualue käsittää Lauttasaaren keskeisen lahden ja sitä reunustavat rannat. Nykyinen ranta-alue on keinotekoisesti täytettyä entistä vesialuetta. Kaava-alue on suurimmaksi osaksi vene- satama- ja satamakäytössä. Kaavaehdotuksessa Lohiapajanlahden etelärantaan on osoitettu asuinkerrostalojen kortteli, jonka kerrosalaksi on kaavakarttaan merkitty 21 750 k-m². Korttelissa on sallittu lisäksi pysäköintilaitoksen tarvitsema kerrosala. Kortteli sijoittuu nykyiselle vene- satama-alueelle, joten venesatama-alueella laajennetaan jonkin verran merelle päin. Rantaan muodostetaan yleinen jalankulkumahdollisuus. Kaupunkikuvan kannalta uusilla järjestelyillä selkiytetään Lohiapajanlahden ranta-alueita arvoaan vastaaviksi.

01.02.2017

Kaj/14

Muutosalueen pinta-ala on 144 880 m². Kaavakarttaan on merkitty asuntokerrosalaa 21 750 k-m², joka tarkoittaa noin 480 hengen asukasmäärää. Korttelin kerrosala 21 750 k-m² vastaa korttelitehokkuutta $e = 1,4$. Kahden kadunvarsirakennuksen ensimmäisestä kerroksesta on lisäksi varattava liike-, toimisto- tai työtilaksi yhteensä vähintään 600 k-m². Venekerhojen kerhorakennuksille on varattu yhteensä 900 k-m².

Tavoitteet

Kaavan tavoitteena on täydentävä asuntorakentaminen Pajalahden alueella samalla turvaten venesataman toimintaedellytykset. Lisäksi pyritään parantamaan alueella toimivien pursiseurojen olosuhteita ja muutoinkin kehittämään rannan tarjoamia käyttömahdollisuuksia.

Tavoitteena on myös Helsingin rantoja kiertävän rantareitin toteuttaminen Lohiapajanlahdessa sekä Pajalahden puiston yhdistäminen nykyistä paremmin merenrantaan. Suunnittelun tavoitteena on saada aikaan korkeatasoinen, kustannuksiltaan toteuttamiskelpoinen, alueen arvoa korostava ja paikkaansa luontevasti soveltuva asuntokortteli ja venesatama.

Asuinrakennusten korttelin alueella rakentaminen alkaa, kun uusi aallonmurtaja laitureineen ja Pursiseura Sinbad ry:n käyttöön suunniteltu venesatama-alueen eteläosa on rakennettu.

Kaava-alueen maanomistus sekä hallinta

Alue on Helsingin kaupungin omistuksessa. Suurimmaksi osaksi alue on venesatama- ja satamakäytössä. Helsingin kaupungin liikuntavirasto on vuokrannut alueesta osat Suomen Moottoriveneklubi ry:lle ja Pursiseura Sinbad ry:lle. Alueen eteläreunalla sijaitsee varastoalue, jossa kiinteistövirastolla on useita vuokralaisia.

Maaperä ja pilaantuneisuus

Kaava-alueella on todettu kohonneita haitta-ainepitoisuuksia sekä maaperässä että sedimentissä. Maaperä on täyttömaata. Tutkimusten jälkeen alueella on ollut toimintoja useita vuosia, joten maaperän ja sedimenttien haitta-ainepitoisuudet on tutkittava uudelleen ennen rakentamista. Ajantasaisen pilaantuneisuustiedon puutteellisuus vaikeuttaa kunnostuskustannusten arvioimista, mikä on otettava huomioon kaavatalouslaskelmissa.

Kaavaan on merkitty alue, jonne saa sijoittaa rakentamiseen kelpaavia venesataman haitta-ainepitoisia maa-aineksia ja ruoppausmassoja. Massojen sijoittamiselle on haettava erikseen tarvittavat luvat. Kaivu- ja ruoppausmassojen hyödyntäminen lähellä niiden syntyä paikkaa on kes-

tävän kehityksen mukaista. Sillä voidaan saavuttaa sekä ympäristöhyötyjä että huomattavia kustannussäästöjä. Kiinteistölautakunta kannattaa massojen hyödyntämistä alueella.

Tulvasuojaukset

Alue on osin kitkamaa-alueita ja pääosin täyte- ja vesialuetta, jonka alla on myös savea. Vesialueen tutkimuspisteet ovat pääosin vuonna 1955 tehtyjä pistokairauksia määräsyvyyteen, eikä niistä voida päätellä luotettavasti edes savikerroksen paksuutta. Vesialueen rakennettavuuden selvittäminen edellyttää uusia pohjatutkimuksia.

Turvalliset rakentamiskorkeudet Helsingin rannoilla vuosina 2020, 2050 ja 2100 -julkaisun mukaan turvallinen rakentamiskorkeus on alueella vähintään tasolla +3,5 (N2000).

Päiväkoti

Kaavaselostuksessa todetaan, että rakennukseen (kerrostalo) saa sijoittaa päiväkodin. Pienin mahdollinen tilavaraus päiväkodille on noin 600 brm² eli kahden ryhmän päiväkotin. Päiväkodin käyttöön pitää osoittaa oma piha.

Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset

Uuden asuntokerrosalan rakentaminen ja venesataman toiminnan säilyttäminen nykyisessä laajuudessaan edellyttävät kaavaselostuksen mukaan kaupungilta noin 10,75 miljoonan euron investointia. Tämä on uutta kerrosalaa kohti noin 480 euroa/k-m².

Kiinteistölautakunta kuitenkin huomauttaa, että kyse on vasta arviosta, koska ajantasaisen pilaantuneisuustiedon puutteellisuus vaikeuttaa kunnostuskustannusten arvioimista, mikä on otettava huomioon kaavatalouslaskelmissa. Lopulliset kustannukset voivat näin ollen nousta korkeammiksi.

Kaavaselostuksessa arvioidaan, että kaupungille kertyisi rakennusoiden myynnistä tai vuokraamisesta käytettävistä hallintamuodoista riippuen arviolta 15 - 25 miljoonaa euroa. Asuinkerrostalotontteja ei vielä ole varattu, koska kaava on vasta ehdotusvaiheessa. Kaupunki ottaa tontinluovutuksessa huomioon asuntopoliittiset sekä maanmyynnille asetetut tavoitteet.

Lopuksi

Kaavamuutosalue sijaitsee meren rannalla hyvien joukkoliikenneyhteyksien (mm. uusi metroasema) ja monipuolisten palveluiden läheisyydessä. Kaavaehdotus luo huomattavat edellytykset asuntorakentami-

01.02.2017

Kaj/14

selle ja siten kaupungin kehittämiseksi sekä lisää samalla kaupungin tontin luovutukseen liittyviä tuloja sekä maanarvoa.

Kiinteistölautakunta puoltaa asemakaavaehdotuksen ja asemakaavan muutosehdotuksen nro 11040 hyväksymistä edellä mainituin huomioin.

Esittelijä

vs. osastopäällikkö
Esko Patrikainen

Lisätiedot

Tiina Aitta, kiinteistölakimies, puhelin: 09 310 73889
tiina.aitta(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 07.06.2016 § 212

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Lausunto

Ympäristölautakunnalla ei ole huomautettavaa asemakaavasta ja asemakaavan muutosehdotuksesta.

17.05.2016 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Juha Korhonen, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 32080
juha.korhonen(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 31.05.2016 § 262

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunkisuunnitteluvirastolle seuraavan lausunnon:

Asemakaavassa on määrätty rannat toteutettavaksi pystysuorilla tai porrastetuilla reunoilla. Rantarakenteiden ratkaisut tulee olla ratkaistavissa tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti. Kaavamääräystä tulisi lieventää niin, että se sallii myös luiskatut rakenteet silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Rakennusvirastolle aiheutuvat kustannukset katu-, tori- ja puistoalueiden rakentamisesta ovat arviolta 2,5 miljoonaa euroa.

Esittelijä

kaupunginarkkitehti
Jukka Kauto

Lisätiedot

Anu Kiiskinen, aluesuunnittelija, eteläinen suurpiiri, puhelin: 310 38419
anu.kiiskinen(a)hel.fi
Olli Haanperä, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38237
olli.haanpera(a)hel.fi

Kaupunginmuseo Kulttuuriympäristöyksikkö 27.5.2016

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Kaupunkisuunnitteluvirasto on lähettänyt tiedon Lauttasaaren Pajalahdessa Lohiapajanlahden aluetta koskevan asemakaavan ja asemakaavan muutosehdotuksen esillä olosta. Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja esittää kantanaan seuraavaa.

Nyt esillä olevan asemakaavaehdotuksen keskeisiä osa-alueita ovat Lauttasaaren Lohiapajanlahden Venesatama-alue, Lohiapajanlahden puisto ja esitetty uusi asuinkerrostalojen korttelialue lahden lounaisrannalla. Asemakaavalla mahdollistettaisiin kaikkiaan kuuden uuden kuusikerroksisen asuinkerrostalon rakentaminen alueelle, joka nykyisellään on pääosin venesatama-alueen parkkipaikkaa. Uusien asuinkerrostalojen rakennusalat on määritelty siten, että rakennukset sijoittuisivat säteittäisesti Vattuniemenrannasta kohti Lohiapajanlahtea niin, että korttelin pisin lamellitalo sijoittuisi aivan Vattuniemenkadun suuntaisesti ja lyhyin lamelli Vattuniemenkujan suuntaisesti. Lisäksi Lohiapajanlahden rantaan on esitetty rakennettavaksi yleinen jalankulkumahdollisuus, Algot Niskan kaari. Venekerhojen toiminnan jatkuminen mahdollistuisi kaavaehdotuksen mukaan, mutta osin uusien satama-alueen järjestyin. Lohiapajanpuisto säilyisi puistona ja Lohiapajanlahden ja Vattuniemenkadun ja Meripuistotien välinen kaistale on määritelty istutettavaksi alueen osaksi, jolle tulee istuttaa myös puurivi.

Kaupunginmuseo on antanut lausuntonsa Lohiapajanlahden alueen tarkennetusta osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheesta 7.9.2015. Lausunnoissaan kaupunginmuseo piti nykyisen venesatama-alueen osittaista muuttamista asutuskäyttöön mahdollisena. Uudisrakennusten sijoittelussa ja korkeusasemissa tulisi kuitenkin ottaa huomioon Vattuniemenranta 4:n merkinnällä sr-2 suojeltu rakennus. Tämä arkkitehti Heikki Sirenin / Arkkitehtitoimisto Kaija ja Heikki Sirén suunnittelema ja

vuonna 1956 valmistunut entinen Helkama Oy:n pienteollisuustalo edustaa alueen vanhinta rakennuskantaa ja on positiivinen ja näkyvä elementti ympäristössään. Helkama Oy:n rakennuksella on ollut ja on nykyiselläänkin merkittävä rooli Lohiapajalahden kaupunkikuvassa. Lausunnoissaan kaupunginmuseo painotti, että myös kaavamuutoksen jälkeen tälle suojellulle rakennukselle tulee jäädä riittävän näkyvä asema kaupunkitilassa. Suunnitelmassa esitettyjen uusien rakennusten vesikaton ylintä sallittua korkeusasemaa ei myöskään saisi ainakaan korottaa suunnitelmasta esitetystä. Tärkeää on, että ympäristön uusi rakennuskanta ei muodosta muurimaisia, korkeita massoja ja sulje näkymiä Lohiapajanlahdelle ja sieltä rannalle päin, ja että uusien rakennusten sijoittelu tukee Vattuniemenranta 4:n kaupunkikuvallista asemaa.

Esillä oleva Lohiapajanlahden asemakaavan muutosehdotus on pääosin vuonna 2015 olleen osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheen liitteenä olleen suunnitelman mukainen. Tallbergin puistotien päätteeksi esitetty uusi laiturialue ja aukio Kartanonlaituri on kuitenkin nyt jätetty pois ja pitäydytty nykyisin paikalla olevassa laiturirakenteessa. Lisäksi laitureiden sijoittelu noudattaa pitkälti nykytilannetta, kun ne edellisessä kaavavaiheessa oli esitetty sijoitettavaksi lähinnä itä-länsisuunnassa. Täydennysrakentamisalue eli Lohiapajanlahden rantaan esitetty asuin-kerrostalojen korttelialue noudattaa niin uudisrakennusten rakennusalojen kuin korkeuden suhteen aiemmassa kaavavaiheessa esillä ollutta suunnitelmaa. Kaupunginmuseo toteaa, että asemakaavan muutosehdotuksen mukainen pitkä, Vattuniemenkadun suuntainen rakennusmassa väistämättä tulee sulkemaan näkymiä Vattuniemenrantaan ja sen kaakkoispuolella sijaitsevien rakennusten suuntaan. Lohiapajanpuiston suunnasta nykyiset Vattuniemenrannan varrella sijaitsevat rakennukset hahmottunevat kuitenkin vielä asemakaavaehdotuksen mukaisen uudisrakentamisen jälkeen uusien rakennusten välistä. Kaupunginmuseo pitää tärkeänä myös sitä, että alueella vuosikymmeniä jatkuneen veneilytoiminnan edellytykset varmistetaan ja mahdollistetaan alueen uudisrakentamisen ja täydentymisen jälkeenkin.

Edellä mainittuun viitaten kaupunginmuseo katsoo, että esillä oleva Lohiapajanlahden asemakaavan muutosehdotus on pitkälti aiemmin esillä olleen suunnitelman mukainen, eikä kaupunginmuseolla näin ollen ole siihen muuta huomautettavaa.

Kaupunginmuseo Kulttuuriympäristöyksikkö 7.9.2015

Lisätiedot

Anne Salminen, tutkija, puhelin: +358931036501
anne.salminen(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 26.05.2016 § 83

01.02.2017

Kaj/14

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Lausunto

Liikuntalautakunta antoi seuraavan lausunnon Lauttasaaren Lohiapajanlahden alueen asemakaavan muutosehdotuksesta nro 11040:

Liikuntalautakunta pitää hyvinä ehdotukseen liittyviä hahmotelmia, mutta ehdottaa, että venesatama-alueen (LV) länsireunassa sijaitseva istutettava alueen osa rajattaisiin venesatama-alueen ulkopuolelle. Kyseinen alue ei kuulu venesatamatoimintaan ja on tästä syystä parempi jättää venesatama-alueen ulkopuolelle.

Asemakaavan muutosehdotus mahdollistaa alueen toimintojen ja palveluiden jatkumisen ja luo puitteet korkealaatuiselle ympäristölle. Liikuntaviraston tulisi olla mukana kaavan toteutussuunnittelussa, jossa päätetään kaava-alueen ja siihen liittyvien toimintojen tarkemmista suunnitelmista.

Esittelijä

osastopäällikkö
Kirsti Laine-Hendolin

Lisätiedot

Martina Jerima, suunnittelija, puhelin: 310 87967
martina.jerima(a)hel.fi
Ari Maunula, vs. Osastopäällikkö, puhelin: 310 87809
ari.maunula(a)hel.fi
Matti Kuusela, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 87783
matti.kuusela(a)hel.fi

Pelastuslautakunta 10.05.2016 § 58

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Lausunto

Pelastuslautakunta antoi seuraavan lausunnon Lohiapajanlahden alueen asemakaavasta ja asemakaavan muutosehdotuksesta nro 11040:

Pelastuslautakunta päätti todeta, ettei sillä ole huomautettavaa 31. kaupunginosan (Lauttasaari, Kotkavuori, Vattuniemi) asemakaavaan ja asemakaavan muutosehdotukseen nro 11040.

Esittelijä

pelastuskomentaja
Simo Wecksten

Lisätiedot

Pulmu Waitinen, vanhempi palotarkastaja, puhelin: 310 31237
pulmu.waitinen(a)hel.fi

01.02.2017

Kaj/14

Kiinteistövirasto Geotekninen osasto 29.9.2015

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Alue on osin kitkamaa- aluetta ja pääosin täyte- ja vesialuetta, jonka alla on myös savea. Vesialueen tutkimuspisteet ovat pääosin vuonna 1955 tehtyjä pistokairauksia määräsyyvyteen, eikä niistä voida päätellä luotettavasti edes savikerroksen paksuutta. Vesialueen rakennettavuuden selvittäminen edellyttää uusia pohjatutkimuksia.

Ohessa pikatuloste alueen pohjatutkimustiedoista (liite). Turvallisen rakentamiskorkeuden osalta voidaan tässä vaiheessa arvioida olevan vähintään tasolla +3,5 (N2000). Luotettava arvo saadaan vuoden 2016 alkupuolella, kun meneillään oleva aaltoiluselitys valmistuu.

Lisätiedot

Ilkka Vähäaho, osastopäällikkö, puhelin: 310 37811
ilkka.vahaaho(a)hel.fi

Rakennusvirasto 11.9.2015

HEL 2012-010052 T 10 03 03

Kaupunkisuunnitteluvirasto pyytää rakennusviraston kannanottoa päivitetystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 205-01/15 Lohiapajalahden alueen asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta nro 11040, 11.9.2015 mennessä.

Rakennusvirasto osallistuu kaava-alueen rantareitin ja yleisten katu- ja puistoalueiden suunnitteluun. Suunnittelussa on huomioitava rakennusviraston tavoitteet viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Suunnittelussa on arvioita kustannusvaikutuksia koko prosessin ajan.

Kaavaprosessissa rakennusvirasto yhteyshenkilöinä toimivat aluesuunnittelija Anu Kiiskinen ja suunnitteluinsinööri Olli Haanperä.

Lisätiedot

Anu Kiiskinen, aluesuunnittelija, eteläinen suurpiiri, puhelin: 310 38419
anu.kiiskinen(a)hel.fi

Olli Haanperä, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38237
olli.haanpera(a)hel.fi